

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗЛАГОДИ

Висвітлено теоретико-методологічні основи дослідження соціальної злагоди. Зазначено, що на рівні методологічного аналізу можна виділити принципові відмінності конфліктологічного, консенсусологічного і синтетичного підходів до дослідження соціальної злагоди. При конфліктологічному підході злагода – приватний стан конфліктуючого суспільства. При консенсусологічному підході злагода – це “закон соціальної стативи”, що прагне до рівноваги соціальних систем. Синтетичний підхід досліджує процес зародження злагоди в конфлікті; нерівномірність і нестабільність у соціальному розвитку розглядає як умову становлення стабільності. Соціальна злагода – це стан і процес взаємодії між соціальними суб’єктами, що мають схожі цінності, потреби, інтереси та цілі, при цьому соціальна група солідарна, згуртована, впорядкована, стабільна, цілісна. Охарактеризовано типи, види і функції соціальної злагоди. Доведена роль злагоди у формуванні зразків, правил і норм узгодженої поведінки та дії. У подальших розвідках можливе обґрунтування поняття “соціальна злагода” в психології; дослідженні соціальної злагоди як складової процесу соціального розвитку особистості в ранньому юнацькому віці.

Ключові слова: соціальна злагода, конфліктологічний, консенсусологічний і синтетичний підходи до дослідження соціальної злагоди; типи, види і функції соціальної злагоди.

Освещены теоретико-методологические основы исследования социального согласия. Отмечено, что на уровне методологического анализа можно выделить принципиальные отличия конфликтологического, консенсусологического и синтетического подходов к исследованию социального согласия. При конфликтологическом подходе согласие – это частное состояние конфликтующего общества. При консенсусологическом подходе согласие – это “закон социальной стативы”, который стремится к равновесию социальных систем. Синтетический подход исследует процесс зарождения согласия в конфликте; неравномерность и нестабильность в социальном развитии рассматривает как условие становления стабильности. Социальное согласие – это состояние и процесс взаимодействия между социальными субъектами, которые имеют схожие ценности, потребности, интересы и цели, при этом социальная группа солидарная, сплоченная, упорядоченная, стабильная, цельная. Охарактеризованы типы, виды и функции социального согласия. Доказана роль согласия в формировании образцов, правил и норм согласованного поведения и действия.

В дальнейших исследованиях возможно обоснование понятия “социальное согласие” в психологии; исследование социального согласия как составляющей процесса социального развития личности в раннем юношеском возрасте.

Ключевые слова: социальное согласие, конфликтологический, консенсусологический и синтетический подходы к исследованию социального согласия; типы, виды и функции социального согласия.

Постановка проблеми. Проблема соціальної злагоди є вельми актуальною для українського суспільства. Злагода є атрибутивною властивістю суспільства, соціальних організацій і груп. Будь-яке суспільство прагне впорядкувати соціальні відносини та взаємодії, спрямовує зусилля на узгодження дій окремих осіб і груп, приведення їх у відповідність із загальними цілями та інтересами. Злагода і конфлікт – неминучі атрибути соціальної реальності. В даний час соціальна злагода та соціальні конфлікти розглядаються як полярні стани суспільства, що знаходяться в безперервній взаємодії. У суспільстві ніколи не буває повної злагоди, як і повного конфлікту. Проте, дотепер часу не виявляється стійкого інтересу соціологів і психологів до теоретичного осмислення поняття “соціальної злагоди”, шляхів і механізмів її формування. Необхідність розробки теорії соціальної злагоди актуалізують наступні обставини: високий рівень соціальної напруженості і конфліктогенності стимулює вивчення цих процесів, проте злагода виступає глибинною основою підвищення соціальної інтеграції, зниження рівня напруженості і конфліктогенності; в сучасних умовах відбувається, з одного боку, становлення нової системи цінностей, з другого – пошук нової ідеології, тому потрібно теоретичне осмислення соціальної злагоди; в психологічній літературі недостатньо осмислена роль злагоди у формуванні зразків, правил і норм узгодженої поведінки та дії.

Аналіз досліджень і публікацій. Методологічно можна виділити кілька основних підходів до дослідження проблеми соціальної злагоди: перший – конфліктологічний підхід, який знайшов відображення в роботах Р.Дарендорфа, Р. Зіммеля, Л.Козера, К. Маркса, другий – консенсусний підхід, реалізований у працях М.Вебера, Е. Дюркгейма, М. Ковалевського, П.Сорокіна та ін.; третій – синтетичний підхід, представлений І.Пригожиним, Г. Хакеном та ін.. Різними аспектами проблеми соціальної злагоди займалися М. Акулич, М. Алієв, К. Авакян, А.Безвербний, А.Здравомислов, І.Караваєва та ін. Дослідники розглядають соціальну злагоду як забезпечення стабільності суспільно-економічної системи, задоволення економічних потреб особистості;

як стан, ознаку і процес взаємодії між соціальними суб'єктами, що знаходяться в єдності, мають схожі цінності, потреби, інтереси та цілі, при цьому соціальна система володіє солідарністю, згуртованістю, інтеграцією, впорядкованістю, стабільністю і стійкістю, зберігається як цілісність. На думку вчених (І. Пригожина, Ф.Селіванова, А. Харчева), саме в соціологічному понятті злагоди відображені найбільш загальні риси, властиві даному феномену. Соціологічне дослідження соціальної злагоди дозволяє визначити основи стабільного в розвитку соціальних систем при тому, що злагода може розглядатися як спосіб самоорганізації соціальних систем.

Метою даної статті є визначення сутності поняття “соціальної злагоди”, її категоріального поля, осмислення ролі соціальної злагоди у формуванні зразків, правил і норм узгодженої поведінки.

Виклад основного матеріалу. У соціологічних теоріях отримали розвиток три основні напрямки розуміння соціальної реальності: конфліктологічний, консенсусологічний і синтетичний.

При конфліктологічному підході злагода розглядається як приватний стан конфліктуючого суспільства. Розвиток конфліктології здійснюється в рамках двох основних підходів: діалектичної теорії конфлікту (К. Маркс, Р. Дарендорф та ін.) і конфліктного функціоналізму (Г. Зіммель, Л. Козер та ін.) Аналіз даних парадигм соціальних змін приводить до висновку про те, що прихильники конфліктологічного пояснення розвитку суспільства акцентували увагу на дослідженні одного боку соціальних взаємодій, що характеризується конфліктністю, мало враховуючи іншу сторону соціальної реальності – злагодю і солідарність.

Консенсусологічний напрям розглядає соціальне життя через злагодю, солідарність, порядок. Консенсусологічний напрям складається з наступних основних течій: з ціннісно-функціональної злагоди (О. Конт, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, М. Ковалевський, П. Сорокін та ін.); із смислової злагоди (М. Вебер) і психологічної злагоди (Г. Тард). Так, Е. Дюркгейм [7] обґрунтовував ідею моральних цінностей як інтегруючої сили соціального розвитку, солідарності суспільства. Фундаментом забезпечення соціальної злагоди, за Дюркгеймом, виступає “колективна совість” або морально-ціннісна структура суспільства та функціональна залежність людей.

Розглядаючи основні форми взаємодії індивідів, П. Сорокін [9] дійшов висновку, що взаємодія буває солідарною (узгодженою) і антагоністичною (ворожою). “Солідарною буде всяка взаємодія, де прагнення обох сторін збігаються, де одна сторона не тільки не

заважає, але, навпаки, допомагає досягненню прагнень іншої. Суспільство, в якому члени взаємодіють солідарно, буде суспільством солідарним. Прикладами його можуть бути: всі групи, де люди допомагають один одному; де люди сукупними силами прагнуть до однієї мети. У солідарному суспільстві людина не принижена, не пригноблена. Тут не потрібно примусу, не потрібно деспотичної влади” [9, с.65-67]. “Люди, поставлені в необхідність жити спільно, волею-неволею повинні виробити який-небудь порядок співіснування. Поставлені в необхідність жити спільно, люди спочатку взаємодіяли без всякого порядку. Але продовжуючи своє існування, вони поступово пристосовувалися один до одного. Певні взаємини частіше повторювалися. Повторювані взаємини ставали звичними. Звичні вчинки ставали з часом звичаєм. Дотримання звичаю поступово робилося обов’язковим правилом. Від кожного члена стали вимагати, щоб він поведився “за звичаєм”, “як всі”. Хто не дотримувався звичаю, того примушували дотримуватися або карали. Звичай перетворювався в юридичне право. Так чи інакше, але всяка спільно взаємодіюча одна з одною протягом тривалого часу група людей наприкінці з неорганізованої стає організованою, взаємні відносини членів набувають точної форми, права і обов’язки їх визначаються, група стає впорядкованою, організованою” [9, с. 40-42]. П.Сорокін вивчив “труднощі встановлення порядку”. Він зазначає: “У будь-якій великій групі завжди є певна кількість членів, які не бажають або не можуть підкорятися встановленому порядку. Свідомо чи мимоволі вони його порушують або намагаються порушити. Для того, щоб зберегти встановлену організацію чи усталений порядок групи, щоб перешкодити його порушенню, група змушена цей порядок підтримувати примусово. Цей примус може виражатися в різних формах (виключення із групи, примусове підпорядкування порядку групи, покарання). І чим менше люди пристосовані до спільного життя, чим більший порядок групи для них неприйнятний, тим примус сильніший. Такі два основних способи – свідомий і несвідомий – встановлення організації групи і звичайні прийоми підтримки і збереження цієї організації” [9, с. 41-43]. В цілому в концепції П. Сорокіна соціальний порядок і солідарність базуються на соціальній і культурній інтеграції, хоча зазначається, що порядок може досягатися і через примус.

На думку М. Вебера, узагальнені дії людей можуть бути “засновані на злагоді” [6, с.529]. Під злагодою М. Вебер розуміє “дії, орієнтовані на очікування певної поведінки інших, що мають внаслідок цього шанс на те, що очікування виправдаються,

оскільки об'єктивно існує ймовірність того, що ці інші, незважаючи на відсутність будь-якої домовленості, практично поставляться до таких очікувань як до значимих для їх поведінки" [6, с.526]. М. Вебер чітко відокремлює поняття "злагода" і "солідарність". Він пише: "... дії на основі злагоди – ще не солідарність. Боротьба потенційно притаманна всім видам суспільно пов'язаних дій. Немає таких спільнот, заснованих на злагоді, в яких не могло б бути присутнім і найжорстокіше насильство над іншою людиною. Воднораз у більшості актів "боротьби" міститься якась ступінь громадського об'єднання або злагоди" [6, с.534].

Психологічну злагодю описував Г. Тард [10]. Він орієнтувався на пошук науково значимих фактів у сфері індивідуальної психіки і міжіндивідуальної взаємодії людей. Головним положенням теорії наслідування Г. Тарда була ідея, згідно з якою основною рушійною силою людського співтовариства є непереборне психічне прагнення людей до наслідування. Наслідування у Тарда виступає як пояснювальний принцип соціального життя, це повторення, копіювання, що навіюється якимось чином. Соціальний розвиток відбувається періодичною зміною наслідування у формі звичаю на наслідування у формі моди. Згідно з ученням Тарда, механізм дії "законів наслідування" визначається віруваннями і хотіннями, що являють собою субстанцію соціальної взаємодії людей. Саме через злагодю і суперечність взаємозміцнюваних вірувань і бажань організується людське суспільство.

У синтетичних теоріях досліджуються проблеми порядку в нерівноважних системах. Сучасне українське суспільство є вкрай нерівноважною системою, тому воно повинно розглядатися з використанням методології розвитку, представлені в синергетиці. Теорія синергетики як методологія нерівноважних систем отримала розвиток у роботах О.Богатирьової, І. Добронравова, Г. Ніколіс, І. Пригожина, Г.Хакена, А.Шіллерова. Синтетичний підхід дозволяє дослідити процес зародження злагоди в конфлікті; нерівномірність і нестабільність у соціальному розвитку розглянути як умову становлення стабільності [4]. Так, В.П.Бранський [5] розглядає соціальну злагодю з позицій загальних закономірностей соціальної самоорганізації, тобто взаємин соціального порядку і соціального хаосу. На його думку, конфліктна стадія і стадія хаосу є таким же закономірним етапом розвитку суспільства, як і стадія узгодженої поведінки всіх системоутворюючих елементів соціуму. В.П. Бранський вказує, що соціальна злагодя і стабільність неможливі без наявності соціального ідеалу, що включає в себе економічний, політичний, етичний та світоглядний аспекти.

Різними аспектами проблеми соціальної злагоди займалися М. Акулич, М. Алієв, К. Авакян, А.Безвербний, А.Здравомислов, І.Караваєва та ін. І.В.Караваєва [8] розглядає соціальну злагоду у взаємозв'язку із соціальною стабільністю, розуміючи її як забезпечення стабільності суспільно-економічної системи, задоволення економічних потреб особистості, відповідності якісних параметрів середовища проживання інтересам соціуму, стабільного соціального прогресу особистості в рамках соціуму. На думку К.С.Авакян [1], соціальна злагода – це стан і процес взаємодії між соціальними суб'єктами, що мають схожі цінності, потреби, інтереси та цілі. Концептуальний підхід до дослідження соціальної злагоди здійснюється в роботах М.Акулич [2], яка навела поняття “соціальної злагоди” і консенсусної групи, визначила типи і види соціальної злагоди, проаналізувала її структуру та основні функції, розглянула можливості управління соціальною злагодою. Під соціальною злагодою М.М.Акулич розуміє стан і процес взаємодії між соціальними суб'єктами, що знаходяться в єдності, мають схожі цінності, інтереси та цілі, при цьому соціальна система володіє солідарністю, згуртованістю, інтеграцією, впорядкованістю, стабільністю і стійкістю, зберігається як цілісність. Дослідниця виділяє такі ознаки соціальної злагоди: впорядкованість поведінки і взаємодій; зростання соціальної згуртованості та солідарності; відчуття себе соціально захищеною, впевненість у завтрашньому дні.

М.Акулич розглядає типи соціальної злагоди: ціннісна і функціонально-цільова. Ціннісна злагода – ознака, характеристика стану і процесу взаємодії між соціальними суб'єктами, що перебувають у єдності, керуються близькими моральними та правовими цінностями. Під функціонально-цільовою злагодою розуміється стан і процес взаємодії між соціальними суб'єктами, що перебувають у єдності, мають загальні потреби, інтереси і цілі, а також загальні уявлення про способи їх досягнення.

Соціальна злагода має позитивні і негативні функції. Позитивні функції соціальної злагоди: інтегративна – соціальна злагода супроводжується реальним перетворенням соціального суб'єкта в єдине ціле, стійко і стабільно розвивається; адаптивна – адекватне пристосування соціальних суб'єктів до соціальної ситуації, до мінливих і кризових умов; інформаційно-комунікативна – проходження інформації від комунікатора до реципієнта відрізняється чіткістю й організованістю; діагностична – передбачає відповідність цінностей, інтересів і цілей різних соціальних суб'єктів; інноваційна – соціальна злагода сприяє появі нових

соціальних норм. Негативні функції соціальної злагоди: конформістська – соціальне порозуміння, забезпечуючи високий рівень адаптації людей, тягне за собою “уподібнення” іншому, знижує значущість індивідуальності, прагнення людини до творчості і свободи; стагнаційна функція злагоди полягає в тому, що суперечності недостатньо осмислюються, проблеми накопичуються, виникаючі конфлікти вирішуються конструктивно наскільки це можливо, тому відсутні сутнісні соціальні зміни [2].

Відповідно до суб’єктів злагоди М. Акулич виділяє такі види злагоди:

- особистісна злагода. Це злагода людини із собою, внутрішня несуперечність особистості, яка проявляється у врівноваженості, моральній стійкості, єдності слова і справи, відповідальності та свободи. У цьому випадку людина вільно самоактуалізується у своїй творчій потенції, а суспільство створює умови для її розвитку. У такій ситуації людина не ставить власні цілі та інтереси вище або нижче загальних, а прагне знайти “золоту середину” узгодження індивідуального і суспільного.

- міжособистісна злагода складається в процесі формальних і неформальних відносин між людьми. До основних факторів, що гармонізують стосунки між людьми, належать такі: віра, надія, взаємна повага, психологічна сумісність, взаємна симпатія, співпереживання, доброзичливість і справедливість. М. Акулич виділяє рівні інтеграції особистості в соціальну систему: особистісна, обумовлена особливостями людини, специфікою процесу її соціалізації; функціонально-рольова інтеграція, обумовлена станом, який займає людина в суспільстві; ціннісна інтеграція – це засвоєння цінностей і дії відповідно до них; нормативна інтеграція – засвоєння соціальних норм і правил поведінки. Інтеграція особистості в соціальні відносини буває успішною лише за умови двостороннього прагнення до злагоди: з боку групи і з боку особистості.

- групова злагода. Людина пов’язана із суспільством за допомогою її включеності в соціальні організації та групи. Злагода проявляється там, де є збіг соціально-індивідуальних і соціально-групових цінностей. Становлення соціальної злагоди розрізняється в первинних і вторинних групах. У первинних групах вона відбувається на основі тісних особистих відносин, що переважно базуються на спільних цінностях, моральних позиціях і установках, почуттях, емоціях, потребах, інтересах. Формування соціальної злагоди у вторинних соціальних групах залежить від їх структури і функцій. Для функціонування первинних соціальних груп визначальне значення має ціннісна злагода; для вторинних –

функціонально-цільова. До факторів, що визначають ступінь злагоди в групі, належать: розмір, склад, статус групи, структуру групових цінностей і норм, ступінь згуртованості і конфліктогенності [2].

М. Акулич розробила поняття “консенсусна група”. Під “консенсусною групою” дослідниця розуміє сукупність людей, що мають спільні узгоджені цінності, інтереси, цілі, потреби, ефективно виконують соціально значимі функції, мають ресурси для їх реалізації, відчують приналежність до групи і сприймаються іншими людьми як її члени, а група виступає згуртованою, стійкою, стабільною. Характерними рисами “консенсусної групи” виступають: високий ступінь усвідомлення членами групи ціннісної та функціонально-цільової єдності, власних інтересів у злагоді; здатність до об’єднання для досягнення цілей; високий рівень згуртованості і солідарності; висока ступінь групової стабільності [2].

Однією з основних ознак соціальної групи виступає здатність індивідів до узгоджених дій. Ця ознака є ключовою, оскільки саме згода забезпечує необхідну спільність, єдність дій, спрямованих на досягнення мети. М.Акулич вважає узгодженою поведінку соціального суб’єкта, спрямовану на виконання дій з урахуванням цінностей, інтересів, цілей інших соціальних суб’єктів. Ступінь узгодженості дій залежить від рівня розвитку групи, соціальної ситуації, діяльності лідера чи керівника. У той же час здатність діяти незалежно від групи та впливати на її рішення характеризує соціальну силу особистості [3]. У психологічній літературі недостатньо осмислена роль злагоди у формуванні зразків, правил і норм узгодженої поведінки. Дії і зразки поведінки стають звичними лише тому, що люди погоджуються з тим, що саме ці дії і зразки поведінки забезпечують стійке і стабільне функціонування та розвиток групи, дають людині впевненість у завтрашньому дні. Стандартизовану, типову соціальну поведінку людина починає визнавати як нормальну і правильну [2].

Соціальна згода спочатку виникає тоді, коли залежність між соціальними суб’єктами усвідомлюється, цілі логічні і несуперечливі, способи досягнення цілей сприймаються протилежною стороною як ціннісно-прийнятні і допустимі. Така згода веде до ефективного співробітництва і проявляється в правових нормах. Функціонально-цільова згода формується і на основі дій соціальних суб’єктів, спрямованих на вироблення узгоджених цілей і способів їх досягнення через взаємне поєднання інтересів. Становлення такої функціональної злагоди починається з пред’яв-

лення до узгодження певних домагань сторін взаємодії. Якщо претензії сприймаються як адекватні, ціннісно-прийнятні, сторони приходять до злагоди, в протилежній ситуації – до конфлікту. Процес узгодження вимагає з'ясування суті домагань і визначення того, наскільки вірно, правильно вони відображені в свідомості суб'єктів взаємодії.

Міжособистісна взаємодія завжди вмотивована. Мотив пов'язаний з реалізацією потреб. Мотивація поведінки залежить, з одного боку, від знання норм і правил, з другого – від їх відповідності індивідуальним уявленням, що включає знання “неписаних” правил і норм. Людина, що знає правила і вимоги соціальної організації, групи, веде себе відповідно до них, забезпечуючи цим власне комфортне функціонування. Але, знаючи правила і вимоги організації, людина може свідомо порушувати їх, висловлювати незгоду з ними. Це відбувається, якщо вони не збігаються з засвоєними нею моральними і правовими нормами. В цьому випадку соціальний суб'єкт забезпечує собі дискомфортне існування, не виключає конфліктної взаємодії. Зміна знання або структури індивідуальних, групових, організаційних уявлень про норми взаємодії забезпечує розвиток мотиваційної динаміки.

Соціальні суб'єкти приймають компромісні варіанти вирішення проблем, коли усвідомлюють залежність один від одного. Перебуваючи в упорядкованих взаємодіях, вони врівноважують один одного. Злагода між соціальними суб'єктами досягається шляхом знаходження компромісу, який можна розглядати як механізм досягнення соціальної злагоди. Пошук різними соціальними суб'єктами “золотої середини” призводить до злагоди, врахування інтересів сторонами. Незгода, конфлікт виникають у тому випадку, якщо, по-перше, одна з найбільш сильних і впливових груп при обговоренні принципів співробітництва намагаються максимально дотримати свої інтереси, по-друге, в процесі реальної діяльності на основі досягнутої злагоди прагнуть до задоволення лише власних потреб, а решта учасників взаємодії змушені миритися з цим. Зацікавленість соціальних суб'єктів один в одному тягне за собою поступки, терпимість і стриманість в оцінках і діях, визнання прав і свобод один одного. Злагода швидше досягається, якщо є відносна рівність можливостей сторін. Злагода тут проявляється як вираження загальної волі, направлена на досягнення спільної мети [2]. Формування соціальної злагоди передбачає з'ясування та усунення функціонально-рольових причин незгоди і конфліктів, а також усунення невизначеності ролі, її суперечливості, узгодження змісту ролі та вимог, що пред'яв-

ляються до виконавця, розвиток у людини здібностей формування узгоджених відносин і взаємодій, уміння вирішувати конфліктні ситуації.

Висновки. Загалом, на рівні методологічного аналізу можна виділити наступні відмінності конфліктологічного, консенсусологічного і синтетичного підходів до дослідження соціальної злагоди: при конфліктологічному підході конфлікти розглядаються як основне джерело зміцнення інтеграції соціальної системи, злагода тут – приватний стан конфліктуючого суспільства; при консенсусологічному підході злагода – це “закон соціальної статистики”, що прагне до рівноваги соціальних систем; синтетичний підхід дозволяє дослідити процес зародження злагоди в конфлікті; нерівномірність і нестабільність у соціальному розвитку розглядається як умова становлення стабільності. Соціальна злагода – це стан і процес взаємодії між соціальними суб’єктами, що мають схожі цінності, потреби, інтереси та цілі, при цьому соціальна група солідарна, згуртована, впорядкована, стабільна, цілісна. Виділяють такі типи соціальної злагоди: ціннісна і функціонально-цільова; види злагоди: особистісна, міжособистісна, групова злагода. Позитивні функції соціальної злагоди: інтегративна, адаптивна, комунікативна, діагностична; негативні функції соціальної злагоди: конформістська та стагнаційна. Доведена роль злагоди у формуванні зразків, правил і норм узгодженої поведінки та дії.

Перспективи подальших досліджень ми бачимо в обґрунтуванні поняття “соціальна злагода” у психології; дослідженні соціальної злагоди як складової процесу соціального розвитку особистості в юнацькому віці.

Список використаних джерел

1. Авакян К. С. Формирование социального согласия в современном российском обществе : Социально-философский анализ : диссертация ... кандидата философских наук : 09.00.11.– Ростов-на-Дону, 2005. – 172 с.
2. Акулич М.М. Социология согласия: Учебное пособие / М.М.Акулич. – Тюмень: Изд-во Тюменского гос. университета, 2002. – 240 с.
3. Андриенко Е.В. Социальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Е.В.Андриенко; под ред. В.А.Сластенина. – М.: Издательский центр “Академия”, 2000. – 264 с.
4. Богатырева О.А. Синергетика социальности / О.А.Богатырева, А.Е.Шиллеров. – Новосибирск: Изд-во СО РАН, 1998. – 292 с.

5. Бранский В.П. Социальная синергетика как постмодернистская философия истории / В.П.Бранский // *Общественные науки и современность*. – 1999. – №6. – С. 30-33.
6. Вебер М. Избранные произведения / М.Вебер; перев. нем.; Общая редакция Ю.М. Давыдова. – М: Прогресс, 1990. – 888 с.
7. Дюркгейм Э. Разделение общественного труда / Э. Дюркгейм. – М.: Канон, 1990. – 315 с.
8. Караваева И.В. Социальная стабильность как фактор экономического роста и финансовые механизмы ее реализации / И.В.Караваева // *Социологические исследования*. – 2002. – №1.
9. Сорокин П.А. *Общедоступный учебник социологии* / П.А.Сорокин. – М.: Наука, 1994. – 560 с.
10. Тард Г. *Социальная логика* / Г.Тард. – СПб.: Социально-психологический центр, 1996. – 548 с.

The present article is reflected the problem of theoretical and methodological foundations of studies of social consensus. It is noted that at the level of methodological analysis can distinguish fundamental differences conflictological, konsensusological and synthetic approaches to the study of social consensus. With the consent of conflictological approach – is a private state of conflicting society. With the consent of konsensusological approach – is the “law of social statics”, which seeks to balance social systems. The synthetic approach explores the process of generation social consensus in the conflict; instability in the social development reviews as a condition of stability. Social consensus – this state and the interaction between social actors who have similar values, needs, interests and goals, and the social group solidarity, orderly, stable and solid. Considered the types, forms and functions of social cohesion. We proved the role of social consensus in the formation of patterns, rules and regulations consistent behaviours. Further research is possible to study of the concept of “social cohesion”, the study of social consensus as part of social development of personality.

Keywords: social consensus, conflictological, konsensusological and synthetic approaches to the study of social consensus; types, kinds and functions of social consensus.

Отримано: 5.03.2012 р.